

CAPITOLUL VIII.

OAMENI DE SEAMĂ

Din satul Florești s-au ridicat, în decursul timpului, un număr frumos de intelectuali patrioți, care și-au închinat viața lor luptei pentru libertatea și emanciparea socială a poporului român, făuririi culturii naționale unitare.

Vom prezenta în cele ce urmează viața, activitatea și operele lor pentru a putea judeca mai temeinic aportul adus de aceștia la progresul național.

DUMITRU CĂIAN-BĂTRÂNUL (1754-1821)

S-a născut în Florești, jud. Cluj, în 1754. Învățăturile de la elementare până la cele filozofice le-a deprins la Liceul Academic din Cluj condus de călugării piariști. A fost coleg cu Gheorghe Șincai timp de 4 ani, cu care a legat o trainică prietenie. A urmat apoi studiile teologice la Viena, ca alumn al Seminarului "Sf. Barbara". În 1779 este hirotonit preot și trimis ca paroh la Roșia Montană. În 1782 se mută ca paroh la Târgu Mureș în locul lui Ioan Bob, ales atunci episcop de Blaj. De aici, este chemat în 1784 la Blaj, unde mai întâi a funcționat ca administrator al domeniului episcopesc, apoi ca prefect al tipografiei. Mai târziu, ajunge și protopop al Blajului și notar al clerului, președinte al consistorului episcopesc, iar din 1807 prepozit al Capitlului episcopal înființat de Bob. În același timp a funcționat și ca profesor la catedra de teologie morală a Seminarului din Blaj. Este unul dintre primii profesori care a predat cursurile sale în limba română teologilor "moralști" din Blaj. A murit în 27 iulie 1821 și a fost îngropat în cimitirul comun din Blaj.

Un rol important l-a jucat Dimitrie Căian-Bătrânul în organizarea învățământului sătesc sistematic în limba română, ajutând efectiv pe directorul național al școlilor române unite din Transilvania, Gheorghe Șincai, să-și poată duce la bun sfârșit această nobilă sarcină. Tot el a fost însărcinat și cu înscăunarea lui Petru Maior ca protopop al Gurghiului. Se știe că grație activității deosebite desfășurată timp de 12 ani de către Gheorghe Șincai au fost înființate sau reorganizate peste trei sute de școli sătești în limba română în fostul Principat al Transilvaniei. De asemenea, și Petru Maior a desfășurat o frumoasă activitate didactică, organizând aproape 50 de școli sătești în protopopiatul său.

În 1792, când s-a ținut la Blaj săborul clerului român greco-catolic, Dimitrie Căian Senior a fost notarul clerului, în care calitate a emis un atestat lui Șincai prin care recunoștea în numele întregului cler adunat în sinod că Șincai a desfășurat o bogată

activitate de organizare, îndrumare și control a întregului învățământ religios din subordinea vastei arhidieceze a Blajului.

Un prețios ajutor l-a acordat și lui Petru Maior la procurarea materialului documentar, necesar la întocmirea lucrării sale **Istoria Bisericii Românilor**, Buda, 1813. Iată cum mărturisește însuși P. Maior acest ajutor: „în 1792 știu că, fiind săbor mare adunat la Blaj în Ardeal, unul dintre protopopi au grăit acele în săbor cătră vlădica Ion Bob, că ar trebui să cerceteze arhivul cel vechiu al vlădicei aceea și scripturile cele vechi, care sunt spre folosul clerului să se însemneze și să se pună în rând; iară zisul vlădică a răspuns, că nu este de acest felu în arhivu. La care răspuns amuți de mirare întrebătorul protopop. Nu după multe săptămâni întâmplându-mă eu cu acela în Blaj la lăcașul lui Dimitrie Căian, care acum este prepozitul Capitlului acolo, iară atunci era cu titula de notariu al cîfirului, dată lui de vlădica Ioan Bob, văzui între alte multe un mănunchiu de scrisori învechite, din zisul arhiv, nu știu, înainte de mai sus pomenitul săbor, au după aceea scoase; luându-l a mână aflaiu că sunt faptele unor săboară vechi de a eparhiei Făgărașului și alte lucruri bătrâne bisericești în parte românilor; mă rugai zisului Dimitrie Căian să mă lase să duc cu mine scrisorile acele, că doară voi putea ceva culege dintr-însele cu folos. El îmi răspunse că nu este nimica în iale. Totuși, după întinsă rugare, că vreau încăi pentru curiozitate să le citesc mi le-au dat să le duc. Sfinția sa Căian a fost atât de bun, cât, acele scumpe scule până în ziua de astăzi nu le-au cerut înapoi de la mine, ca să le pună iarăși în arhivu, de unde fusese scoase. Eu încă întru aceste stări împrejur Blajului am socotit, că mai fără primejdie vor fi la mine părinteștile acele scule, decât la aceia la care nu sunt, nici într-un preț. Numai cât la vreo câțiva prieteni am descoperit lucrul pentru că de s-ar întâmpla să moriu să se știe că acele scrisori se țin de arhivul vlădicei uniților”.

Dimitrie Căian-senior este și autorul **Cuvântării** ce s-a zis cu prilejul instalării Capitlului bobian în 1807, în care laudă pe episcopul Bob pentru că în cele 1115 parohii din arhidieceza Blajului a așezat numai preoți cu carte românească, însușită în școlile Blajului.

PETRU MEHEȘI (cca. 1762 - 1827)

A fost fiul preotului și protopopului greco-catolic Avram Meheși din Cluj-Mănăștur și frate cu Iosif Meheși, consilier la Cancelaria Aulică din Viena.

La 1797, împreună cu capelanul Ioan Nemeș, viitorul vicar al Rodnei, îi scrie episcopului Ignatie Darabont, „în numele tuturor românilor tistieri [ofițer] și de rând militari”, cerându-i ca în virtutea „purtării românilor în harțuri [bătălii sau războaie] și în credința către împărat, acum, când „toată Europa îi plecată spre răsufulare [libertate]”, să acționeze „ca pentru răsufierea [libertatea] neamului nostru să se miște ceva la

înălțata Curte."

Petru Meheși a ajuns locotenente-colonel în armata imperială austriacă și s-a stins din viață la 28 martie 1827 în Florești, la curtea sa nobiliară în vârstă de 65 de ani, după 44 de ani în slujba împăratului, „a mult iubitei sale nobile țări, (...) cu multe răni câștigate în mod strălucit pe câmpul de luptă”, iar „patria a pierdut prin el un viteaz”.

A fost căsătorit cu baronesa Bänffi Anna și a avut fiu și fiice pe Iosif, Ana și Măria. A fost înmormântat în cripta familiei Meheși din cimitirul greco-catolic din Cluj-Mănăștur, unde erau înmormântați părinții și frații săi.

Spre sfârșitul vieții a îmbrățișat „de bună voie” religia romano-catolică, fiind astfel un enoriaș al bisericii romano-catolice din Florești, neuitând însă de neamul său, pentru a cărui libertate a luptat în tinerețe.

DIMITRIE CĂIAN-TÂNĂRUL (1778 -1832)

A fost cel dintâi canonic-teolog al Capitlului bobian (Consiliul canonicilor arhîdiezei Blajului însărcinat cu conducerea acesteia în toate problemele având nu numai rol consultativ, ci și executiv în multe probleme privind buna desfășurare a activității multilaterale). S-a născut în comuna Florești, jud. Cluj, în 1778. Studiile elementare le-a făcut aici, iar cele medii le-a urmat la Liceul academic din Cluj, condus de piariști. În anul școlar 1794/1795 este înscris în clasa de poetică, coleg cu Basiliu Kolossi Cfișanu, valah liber din Cluj. Era înregistrat astfel: „Demetrîus Cajan de 15 ani, valachus. Ignobilis Fenes-Kolos”. La toate obiectele de studiu apare ca foarte bun. Din cei 38 de colegi din clasa de poetică (ci. a V-a), 12 erau români, 19 maghiari, 2 armeni. Cu două clase mai tineri (în ci. a III-a de gramatică) îi erau colegi Ioan Lemeni și Vasile Moga, viitori episcopi.

După terminarea studiilor medii la Cluj, în 1796, a fost trimis la studii superioare teologice la Viena în Seminarul Sf. Ștefan.

Reîntors în patrie funcționează până în 1830 ca profesor de filosofie și teologie dogmatică și morală la Seminarul din Blaj. A îndeplinit și funcțiile de prefect de studii, secretar episcopesc și rector seminarial.

La sinodul de la Bratislava, ținut la 1823, a luat parte ca reprezentant al episcopului Bob și al clerului român.

A fost un profesor bine pregătit, profund patriot, inspirând studenților săi dragostea pentru trecutul glorios al poporului român, pentru cultura în limba națională. Cursurile sale de teologie morală le ținea în limba română. A fost profesorul iubit și stimat al lui Gheorghe Barițiu, al lui Simion Bărnuțiu și al lui Ioan Maiorescu, Andrei Mureșanu și a altor intelectuali patrioți colegi cu aceștia.

După moartea episcopului Ioan Bob (1830), canonicii, inclusiv Ioan Lemeni, îl aleseră de vicar capitular. În această calitate, în toamna anului 1831 a călătorit la Viena pe un ger mare pentru a obține de la împărat aprobarea de a ține alegerea de episcop conform datinei vechi. Împăratul a aprobat această cerere a clerului român și prin decretul din 13 ianuarie 1832 s-a decis a se întâlni sinodul electoral în ziua de 13 mai 1832. Dar, răcindu-se grav, la reîntoarcerea sa de la Viena se îmbolnăvi de aprindere de plămâni. La patul său sosi și cumnatul său, Zdrenghea, din Turea (jud. Cluj). În noaptea de Bobotează din 1832 muri sub privirile cumnatului său Zdrenghea, a canonicului Gavrilă Stoica din Baci (Cluj), a slugii sale și a medicului Varady din Aiud. Lemeni, la insistența celorlalți canonici dădu sicriul său pentru înmormântare. Fu înmormântat în cimitirul de lângă biserica parohială din Blaj. După moartea sa fu ales vicar Ioan Lemeni, care apoi va ajunge episcop.

De mai multe ori a îndeplinit funcția de confesor militar al regimentului I de graniță Orlat, în care calitate, prin cuvântările sale patriotice, a deșteptat în sufletele ostașilor și ofițerilor sentimentul mândriei naționale, al conștiinței drepturilor sale politice.

Una din aceste predici ni s-a păstrat sub titlul: „**Predică despre statul milităresc și semnele lui de învingere care Demetrie Căian, canonic-lector în Capitlul Blajului către cel dintâi cesaro-crăiesc regiment al românilor din Ardeal nr. 16 la sfințirea steagurilor în adunarea de la Cristian (azi jud. Sibiu), în a 4-a zi a lui Iunie 1827 au ținut-o**”. (A se cerceta Biblioteca Centrală Universitară Cluj - Secția B.R.U.) Cuvântare este scrisă în text bilingv româno-german. Mai întâi arată că pregătirea militară, deși are scop vărsarea de sânge, deci scop condamabil moral, este totuși necesară pentru menținerea păcii și a liniștei în lume și în imperiu. Arată, de asemenea, că în război multe virtuți care în timpul păcii dorm, se stârnesc pe câmpul de luptă, după cum s-a întâmplat „în bătaia cu francii (luptele cu Napoleon). Aceste virtuți nu au răcit în supușii împăratului și Tatăl ceresc așa a binecuvântat armele înălțatului împărat cât cu mare izbândă s-au întors îndărăpt tot ce pierduse, așa cât, cum spun înțelepții, cu mult mai în tare picior stă împărăția Austriei de cât mai înainte de cumplitele acele oștiri, întru care steagurile voastre mărturie au fost bărbăției voastre...” Ca preot el nu binecuvântează ostașii pentru război, ci pentru a apăra pacea și liniștea patriei. Cere apoi ostașilor să cultive virtuțile militare:

a) „Dragostea cea fierbinte către înălțatul împărat, părintele nostru, către iubita patrie, care ne-a născut și ne hrănește...”

Le cere să respecte jurământul făcut împăratului și patriei.

b) „Să aibă ascultare față de ofițeri în orice împrejurări pentru ca toți să lucre ca un singur om...”

c) „Ostașul să nu asuprească pe nimenea, să se îndestulească cu porția sa, nu jefuind pașnicii locuitori ai țării, ci învingând pe împotrivic... care stă în contră...”

d) „Să aibă inimă neînfrântă (curaj)... căci o mână de oameni inimoși bate și

fugărește mulțime de dușmani..."

d) „Să aibă inimă neînfrântă (curaj)... căci o mână de oameni inimoși bate și fugărește mulțime de dușmani..."

Le reamintește apoi de originea noastră romană și se adresează astfel ostașilor:

„Românilor! Fraților! încă nu cred că, măcar că ne-am amestecat și cu alte popoare, cum că de tot s-a stors sângele cel românesc din vinele noastre. Aduceți-vă aminte de acei strămoși ai noștri, cum ei cu vitejia și-au făcut nume mare în toată lumea, nume carele nu-l va stinge nici timpul, care altminterea toate le mistuiește. Urmați-i, iubiții mei! Faceți-vă, arătați-vă lor vrednici nepoți! Iată înălțatul împărat cu mai marii țării ridicând din Ardeal două regimente românești vă dă prilejul de a stârni virtutea românească din somnul cel de care câteva sute de ani! Unde va fi adevărat mare primejdia nu vă îndoiiți și nu nădăjduiți în ziduri și cetăți să vă apere și acopere, ci să ziceți: «Pieptul românului este zid nezdrobot!»"

După câte vedem, cuvântarea sa este străbătută de un puternic suflu de mândrie națională, grație căruia auditorii au trăit alături de vorbitor puternice momente de mândrie patriotică. Prin conținutul ei este, cu unele restructurări de fond, valabil și astăzi pentru educația patriotică a tineretului și ostașilor noștri.

Consider că este una din primele cuvântări militare ce ne-a rămas referitoare la educația patriotică a soldaților noștri.

Dimitrie Căian-junior este și autorul unei voluminoase lucrări în două volume: *Teologia dogmatică I, II, întocmită și tipărită de Dimitrie Căian cel Tânăr, profesor de teologie 1806-1811, Blaj*", din însărcinarea episcopului Ioan Bob. În *Cuvânt înainte* Căian arată că episcopul Bob văzând lipsa de preoți pregătiți la sate i-a dat sarcina să scrie un tratat de teologie dogmatică „spre folosul clerului românesc..., batăr pe scurt despre dogme în limba românească să se tipărească..., ca să nu se facă Bisericii ceva scădere sau stricându-se năravurile cele ale pravoslavnicilor..." Primul volum este mai mult un tratat de morală și psihologie în care autorul analizează cunoașterea și izvoarele ei, voința, fericirea omului, bunătatea și răutatea lucrurilor sub latura lor „cea moralicească". Cel de al doilea volum explică preceptele Decalogului, poruncile și tainele bisericii. Este în ansamblu un tratat de teologie morală și nu dogmatică, așa cum apare în titlul dat de autor, (vezi *Istoria Bisericii universale și românești*, de I.M. Bota, p. 197, Cluj-Napoca, 1994.)

Importanța lucrării constă în faptul că ea ne aduce o mulțime de termeni filosofici în limba noastră, care s-au popularizat în rândul intelectualității românești din acel timp și au ajutat-o să explice poporului în mod științific o mulțime de noțiuni de morală, drept, filosofie, teologie, psihologie, teologie. Unii dintre acești termeni fie că erau împământenii în limba noastră din lucrările lui Șincai, Micu, Maior etc, fie că apar acum și se fixează în lexicul limbii noastre în curs de dezvoltare.

Tot el este și coautorul lucrării *Teologie dogmatică și moralicească. Despre taine*

preste tot - după învățătura credincioșilor dascăli întocmită și cu mărturii din Sf. Scriptură, Sf. Părinți și din strădania Bisericii întărită spre învățătura clerului celui tânăr rumân esc așezată și tipărită, în Blaj, la Mitropolie, 1801". Este teologia dogmatică a lui Tournely, la traducerea căreia în românește au ostenit S. Micu, episcopul I. Bob, Dem. Vaida, Dem. Căian-Junior și Ioachim Pop. Este un manual greoi, fapt pentru care Petru Maior, pentru amărăciunile suferite în cei 24 de ani de protopop al Gurghiului și apoi și din propriile sale greșeli s-a răzbunat pe episcopul Bob scriind: „... în timp ce-a întors Bob Ioan pe Tournely în rumânie, mai bine ar fi făcut niște roate". Exprimarea este dură, dar cartea și-a adus totuși contribuția sa la însușirea unor probleme moral-teologice de mulți tineri români. Petru Maior a fost un bun prieten al lui Dumitru Căian-Tânărul, poreclit între prieteni „Căienel".

Dumitru Căian-Junior este și întemeietorul unei fundații destinată zidirii, reparării și întreținerii școlii și școlarizării parțiale a învățământului din Florești. Timp de peste 110 ani, din **Fundația Căian** s-au dat în fiecare an sume școlii și bisericii din Florești, necesare întreținerii lor și slujitorilor acestora.

Menționăm, de asemenea, că biserica din Florești s-a zidit pe întreaga lui cheltuială, fapt care ne arată nu numai spiritul lui de dărnicie, ci și dorința de a vedea în satul său natal în acea vreme o biserică și o școală românească la înălțimea celor susținute de clasele nobile străine.

Tradiția locală susține că în 1832, Dimitrie Căian ar fi fost otrăvit de concurenții lui la scaunul vlădicesc, fapt care nu poate fi confirmat de nici un document.

Gheorghe Barițiu ne relatează că în 1830 s-a zvonit de o revoltă a țărănimii române transilvănene și autoritățile au făcut apel la episcopul V. Moga și la vicarul Dumitru Căian să liniștească spiritele. Ceea ce au și făcut.

A fost o mare personalitate a vieții noastre culturale din vremea aceea.

SAMUIL CĂIAN

S-a născut în Florești. Studiile elementare le-a urmat în școala sătească sistematică, iar cele medii la Liceul Academic din Cluj, unde îl găsim coleg de școală în 1802/1803 cu Gheorghe Lazăr, bursier al fundației „Bobiana" în Seminarul Sf. Iosif. Studiile superioare filosofice și teologice le urmează la Viena. În anul 1811/1812 a funcționat ca docente la clasa a III-a de la Norma din Blaj. Apoi a fost trimis ca paroh în Sântimbru. Deși a fost un intelectual foarte bine pregătit, n-a fost folosit de superiorii lui la înălțimea posibilităților, ci i s-au încredințat posturi administrative și pastorale.

DUMITRU CĂIAN alias FARAGO (1838 - 1909)

Este unul dintre puținii nobili români, după tatăl său, care a supraviețuit zbuciumatei istorii a românilor transilvăneni. De altfel, titlul era numai onorific, căci nu i-a servit în viață la nimic. Emblema nobiliară a familiei Farago era „o sabie într-un câmp de spice”, de unde și-a zis Farago. S-a născut în Feiurdeni (jud. Cluj), dar după mamă era din Florești. La începutul secolului al XIX-lea, Grigore Farago din Feiurdeni, fiind fiu de nobil, avu posibilitatea și urmă cursurile Liceului piarist din Cluj. După ce termină cursul gimnazial, trece în 1812 la Blaj unde face ultima clasă umanioară și apoi urmează cursurile Seminarului de aici, pe care, absolvindu-le, se reîntoarce acasă și se căsătorește cu Pelaghia Căian, sora canonicului Dimitrie Căian-Tânărul. Se hirotonește preot pentru satul Feiurdeni. Din căsătoria cu Pelaghia Căian au rezultat 17 copii: nouă fete și opt băieți, dintre care ultimul a fost acest Dumitru Căian, după tată Farago.

S-a născut în 28 octombrie 1838. Primele cunoștințe de scriere și citire le-a primit în casa părintească de la tatăl său, apoi în 1845 trece la Școala normală din Cluj, unde, deși la început nu știa nici o vorbă ungurească, reușește mai ales cu ajutorul gazdei unde sta, institutorul Veress, să învețe perfect limba maghiară. Adesea venea pe la rudeniile sale din Florești.

Între anii 1848-1850 urmează cursurile Liceului Academic din Cluj, iar din 1855, absolvind patru clase gimnaziale inferioare, trece la cursul superior de la Liceul Național din Blaj. După terminarea acestui liceu se înscrie și urmează Academia Teologică de aici. Este apoi trimis la Facultatea de Litere din Viena. O absolvă cu succes.

În 1863 vine la Blaj și este numit profesor de morală la Academia Teologică de aici. Nevoind să se preoțească, trecu la cerere ca profesor de limba română și limba latină la Liceul Național din Blaj.

În anul 1868, cu ocazia **Pronunciamentului**, la a cărui redactare a participat alături de canonicul Ioan Micu Moldovanu, este acuzat de autorități de înaltă trădare și silit să treacă în România.

La început a fost scos din profesorat de la Blaj. A încercat să ocupe o catedră similară la Liceul Fundațional Grăniceresc din Năsăud, dar, deși aprobată de forurile bisericesti române unite sub al căror tutelă funcționa acest liceu, ocuparea catedrei îi este interzisă de autorități. Din aceste motive face cerere de a i se acorda pașaport pentru a vizita România, iată textul acestei cereri:

„Onorate Domnule Jude Cercualu al Blasiului!

Având de cuget a întreprinde în vacanțiunea de vară - lunele Iuliu și Augustu - o călătorie în țiera românească, în treburi de natură cu totul privată, adevă de o parte ca profesor de limba și literatura română să-mi pot înmulți cunoștințele în dialectica și

sintactica limbei române după provincii și locuri, iară de altă parte și spre a cerceta și nesce consângeni ce se află acolo, Vă rog să binevoiți, pe lângă comitiva din partea Domniei-voastre a le înainta la locurile mai înalte și alăturatele documente sub A și B precum și florenul pentru timbru, ca asia să potu căpăta pasu s-au licența de călătorie pentru România.

Alu domniei-voastre servu., Demetriu Farago, prof. gimnazial, Blasiu în 16 Maiu 1867.

Mult Onoratului Domn, Paul Herepei, Jude Cercualu al Blasiului în Bucerdea-Grânoasă".

Pe această cerere judele cercual Herepei îi pune rezoluție favorabilă. Se constată că încă cu un an mai înainte de **Pronunciament**, profesorul Farago intenționa să viziteze România. Foarte probabil că pașaportul solicitat l-a folosit numai după actul **Pronunciamentului** pentru a trece definitiv în România, căci în septembrie 1867 îl găsim profesor la Năsăud, dar n-a ocupat postul, căci s-a refugiat peste puțin timp în România. După sosirea în Tară, își schimbă numele din Farago în Căian, pentru a nu fi descoperit și ucis de agenții guvernului dualist. Se stabilește ca profesor de limba și literatura română și latină la Liceul „Unirea” din Focșani, unde va activa până la moarte. Aici, timp de 30 de ani va activa ca profesor, din care 17 ani ca director. Stabilirea lui ca profesor la Focșani i-a permis, ca, alături de alți intelectuali localnici patrioți, să desfășoare o bogată activitate pedagogică, publicistică, precum și politică ce va influența puternic întreaga viață cultural-artistică a orașului Focșani și a județului Putna. Documentele școlare, câte s-au păstrat în arhiva liceului, precum și cele din arhiva orașului Focșani, ne arată că atât Dimitrie Căian, alias Farago, cât și soția sa, Măria, educatoare, au fost doi dascăli harnici și patrioți ai școlii românești din trecut, doi cetățeni luminați, animatori ai activității cultural-artistice la Focșani și în împrejurimi. Menționăm doar că Dimitrie Căian i-a fost profesor și marelui arhitect român Anghel Saligny și fratelui său Alfons și, de asemenea, scriitorului Duiliu Zamfirescu. Dintre operele sale cităm:

1. *Istoricul orașului Focșani*, lucrare premiată de Academia Română. Este prima monografie istorică a acestui oraș, redactată pe baza unui bogat material documentar. A fost tipărită în București, 1874.

2. *Caius Iuliu Caesar-De Bello civili*, București, 1874, este o traducere premiată de Academia Română cu 100 de galbeni din fondul „Al Cuza”. Autorul a fost felicitat în mod solemn de Al. Odobescu pentru această lucrare.

3. *Deprindere în cugetare și compoziții*, Focșani, 1877. Este un tratat de stilistică practică, a circulat mult timp în școlile românești.

4. *Reguli ortografice ale limbii române*, Focșani, 1876, scurt tratat de ortografie românească, făcută cu mari concesii sistemului fonetic și eliminării treptate a regulilor etimologice.

5. *Opiniune asupra reformei învățământului liceal*, Focșani, 1889, în care formulează principii sănătoase, valabile, în part", și astăzi. Astfel, între altele, D. Căian cere ca științele exacte să fie legate de dezvoltarea în perspectivă a societății românești, iar programele să cuprindă un minimum necesar din fiecare disciplină umanistă ori reală la nivelul ultimelor date și realizări pe plan internațional. El a susținut împărțirea claselor liceale superioare în umaniste și reale. A fost unul din consilierii activi ai lui Spiru Haret în realizarea reformelor școlare îndeplinite de acesta.

6. *Scrisoare deschisă domnului Săveanu* de D.F. Căian, Focșani, 1896. În ea demască demagogia deputatului liberal, ajuns prefect de Putna, localitate pe care o exploata ca o moșie personală.

Este, de asemenea, și autorul unei lucrări referitoare la desfășurarea revoluției din 1848 la Cluj și în împrejurimi, descriind-o așa cum a văzut-o și a trăit-o el și familia lui, precum și consătenii lui în primejdia de a-și pierde viața datorită atrocităților săvârșite de honvezii lui Kosuth.

Pentru merite deosebite în activitatea sa culturală și politică, fiind câțiva timp și primar al Focșaniului, calitate în care a realizat multe înnoiri gospodărești-edilitare, a fost decorat cu ordinul „Cavaler al Coroanei Române” și cu medalia „Benemerenti”.

Moare în 1909 la Focșani.

TEODOR SĂLĂGIAN (1853 - ?)

S-a născut în Feneșul Săsesc (Florești), la 8 februarie 1853. A urmat, după absolvirea cursului primar, patru clase gimnaziale și două preparandiate (pedagogice de învățători) pe care le-a absolvit în 1875 și cursul teologic de doi ani (absolvit în 1882). A fost hirotonit preot la Blaj, în 1882, și tot atunci a fost numit paroh în Căpușu Mic, până în 3 octombrie 1893, când s-a transferat ca paroh în Tăuți, funcție pe care o ocupă până în 1921. În Tăuți a fost și învățător timp de 6 ani.

EMIL POP (1871 - 1909)

S-a născut în Petridul de Mijloc (azi Petreștii de Jos, jud. Cluj) la 16 iunie 1871. După absolvirea cursurilor primare, urmează studiile gimnaziale și examenul de maturitate la Blaj, în 1891. A urmat și cursurile teologice la Seminarul central din Budapesta. A fost hirotonit preot la Blaj, în data de 18 mai 1900, în același an fiind numit, cu decretul 2809 ca administrator parohial în Feneșul Săsesc. Timp de un an fusese cancelist mitropolitan, la Blaj.

În Florești a funcționat până în anul 1907. Sub conducerea lui s-a construit noul local de școală, cumpărând și o casă parohială, azi demolată. A rămas cunoscut ca un bun gospodar.

IOACHIM POP (1878 - 1935)

Face parte dintre dascălii fruntași nu numai ai comunei Florești, ci și ai scolii românești transilvănene din primele două decenii ale veacului al XX-lea.

Despre viața și activitatea sa vorbește el însuși într-o autobiografie pe care o reproducem textual:

„Ioachim Pop s-a născut la 10 iunie 1878 în comuna Micuș, jud. Turda [azi Micești, jud. Cluj]. Școala primară a terminat-o în Blaj, liceul l-a făcut la Turda, iar preparandia la Blaj în anul 1898, fiind calificat «cu laudă». Din luna septembrie 1898 și până azi [1929] funcționează ca și cantor-învățător în comuna Feneșul Săsesc jud. Cojocna [Florești-Cluj].

Ca învățător a fost totdeauna între cei dintâi, căci deși era urmărit de autoritățile austro-ungare pentru politică, totuși nicicând nu a fost luat la cercetare disciplinară ori pedepsit, fiindcă-și făcea datoria atât în școală cât și în afară de școală.

Ca și cantor era cunoscut în jurul Clujului, fiindcă era chemat la Cluj și în împrejurimi pentru cântatul «versurilor» la mort. Chiar și azi îl cheamă românii și maghiarii să le cânte «vers» românesc la mort la oamenii mai de seamă din sat.

A fost președintele «Reuniunii învățătorilor din tractul greco-catolic al Clujului» timp de peste 12 ani, iar după înfăptuirea României Mari a fost președintele învățătorilor din județul Cojocna [azi Cluj] și vice-președintele «Reuniunii învățătorilor din Transilvania și Banat».

Activitatea sa extrașcolară este următoarea:

Încă din primii ani ai dascăliei a început a aranja reprezentații teatrale și cu diletanții săi a cutreierat mai multe sate din jurul Clujului, căci până aici nu era cunoscut teatrul.

În Feneșul Săsesc a pus baza unei reuniuni de păstrare cu numele «Dreptatea»; a înființat o reuniune pentru asigurarea vitelor, iar în cadrul «Astrei» a aranjat prelegeri populare, cu diafilm, expoziții etnografice și expoziții pentru vite de prăsilă.

Din partea «Asociațiunii» [Astra] a fost dăruit cu «Diplomă de recunoștință» și cu două scrisori de recunoștință.

A publicat două broșuri de *Poezii populare* în tipografia «Foaia poporului român» din Budapesta la anul 1902 și *Către popor*, dizertații populare ținute cu ocazia adunărilor învățătoarești și ale «Asociațiunii», tipărită la Sibiu în anul 1908.

A fost colaborator la următoarele foi: «Foaia poporului» și «Tribuna» din Sibiu,

«Vulturul» din Oradea Mare, «Foaia scolastică» din Blaj, «Foaia poporului român», «Cucu» și «Foaia ilustrată» din Budapesta, «Răvașul» din Cluj, «Calicul democrat» din Cluj și într-un timp și redactor responsabil la «Solia satelor» din Cluj.

Pe lângă articole de politică [națională n.n.] a scris: teatru, anecdote și alte lucrări de interes general.

După intrarea României în război la anul 1916 a fost internat în jud. Șoproș, în comuna Veperu, de unct cu învoirea autorităților ungurești a luat parte la redactarea foilor «Foaia poporului român», «Foaia ilustrată» și «Cucu» din Budapesta.

În anul 1920 a luat parte la cursul de profesori din Cluj, ieșind cu bine.

Azi [în 1929], pe lângă efigiul de învățător mai e președintele agenturii Astrei, președintele și conducătorul Reuniunii de păstrare «Dreptatea». Este membru în direcțiunea fondului «Gheorghe Lazăr» din Cluj și membru în direcțiunea «Băncii învățătorilor» din Cluj.

În anul 1927 a mai publicat broșura *De ia sate pentru sate în tipografia «Ardealul»* Cluj.

A fost decorat cu «Coroana României în grad de cavaler» și cu «Răsplata Muncii» clasa I-a."

Deși am reprodus întocmai acest fragment din autobiografia lui Ioachim Pop, totuși aceasta oglindește numai în parte bogata sa activitate cultural-artistică și pedagogică desfășurată la Florești, la Cluj și în publicistica vremii sale.

Reproducem un fragment dintr-o cuvântare a lui Ioachim Pop rostită cu prilejul Zilei eroilor.

„Erou se numește acela care face vitejie. Tot poporul își are eroii săi care au făcut ceva vitejie pentru folosul neamului său. Mulți viteji au avut românii în decursul veacurilor și pe mulți trebuie să-i pomenim, pentru că cu viața lor și moartea lor au făcut multe pentru neamul nostru.

Cei mai proaspeți eroi ai noștri sunt aceia peste 800.000 de soldați care au făurit România Mare.

Ce bucuria am simțit noi atunci când am văzut că din robii devenim stăpâni și că ne alipim la sânul mamei dulci, care ne așteaptă cu mult dor. Și ce fericiți suntem când putem respira acest aer neconturbați de nime, exprimându-ne cu buzele ceea ce inima și sufletul nostru simțeste!

Ce deosebire între trecut și prezent!

Și avem să mulțumim aceasta celor 800.000 români morți în războiul pentru unirea neamului românesc! Aceștia ne-au dat nouă România Mare, aceștia ne-au dat toate drepturile de care ne bucurăm. Ei s-au dus la luptă, lăsându-și plângând părinți, frați, surori, soții cu copii, dar n-au ajuns să vadă cu ochii pentru ce au luptat. De roadele lor ne bucurăm noi. Ei și-au dat ce au avut mai scump pentru binele nostru, și-au dat viața. Și fiindcă n-au avut parte de bucuria ce pe noi ne-a ajuns, datori suntem ca

baremi să-i pomenim.

.. Ziua eroilor s-a instituit în amintirea acelor care și-au vărsat sângele pentru înfăptuirea idealului național. Și, tot în roadă aceasta putem sădi în inima tuturor iubirea de patrie... Fii mândru române, că ai știut tu însuși prin tine a te ridica la rangul ce trebuie să-l ai între popoarele culte și luminate!"

Ziarele și revistele la care a colaborat, precum și documentele școlare păstrate ni-l prezintă ca un dascăl cult, profund patriot, militant activ pentru dreptul la cultură și viață politică liberă a poporului român.

Învățătorul Ioachim Pop a înființat între 1924-1929 o pepinieră școlară cu rezultate rodnice expuse la expoziții în Cluj și Gilău - ce a produs clasa pe parcela sa. De asemenea, a coînființat în 1922-1929 atelierul de fierărie și tâmplărie cu salariatul meșter Fulop Ioan - Anti.

Moare în 1935 și este îngropat, la propria-i dorință, în satul său natal, Micești, jud. Cluj.

DUMITRU REMUS MOCANU (1915 - 1991)

Unul dintre fiii fruntași ai Floreștiului este și profesor universitar, inginer, doctor docent Dumitru Remus Mocanu. Prin muncă și pricepere s-a ridicat în rândul cadrelor universitare fruntașe din patria noastră, aducându-și aportul la formarea inginerilor necesari dezvoltării economiei noastre naționale.

S-a născut la 19 februarie 1915 în localitatea Florești din părinți țărani: Dumitru și Florica. Școala primară a urmat-o la Florești, având ca dascăl și pe Ioachim Pop, iar liceul l-a făcut la „Gheorghe Bar'ițiu" din Cluj, între anii 1927-1935. Face studii strălucite la Școala Politehnică din București, pe care o absolvă în anul 1940. După câțiva ani de serviciu, ca inginer la C.F.R. „Grivița Roșie" este numit asistent universitar la Institutul Politehnic București, apoi lector universitar, timp în care se distinge prin lecții de înaltă ținută științifică și prin elaborarea unor manuale necesare învățământului politehnic superior.

Între anii 1948-1951 funcționează ca profesor la Institutul Politehnic din Cluj. Din 1951 până în 1960 îl găsim profesor al Institutului Politehnic din București, după care dată trece ca profesor la Institutul Politehnic din Iași unde funcționează ca profesor universitar și în 1974.

A scris 95 de lucrări științifice dintre care 80 au fost publicate în țară și peste hotare.

A participat la numeroase congrese și conferințe de specialitate organizate în țară și peste hotare.

Pentru merite deosebite în munca sa didactică și științifică i s-au acordat: Medalia muncii; Ordinul muncii clasa a III-a, Ordinul „Steaua Republicii Socialiste România” clasa a III-a, Insigna „Pentru merit ceferist”.

Dintre lucrările sale amintim câteva:

1. D.R. Mocanu, I. I. Vanca, *Arcuri volute*, Ed. C.F.R., București, 1958.

2. D.R. Mocanu, M. Blaga, M. Brateș, *Calcul de rezistență cu specific feroviar*, II, Ed. Căile Ferate, București, 1967.

3. D.R. Mocanu, Gh. Iliescu, Vl. Șerban, *Probleme și tendințe actuale privind controlul ultrasonic al îmbinărilor sudate*, Timișoara, 1965.

4. D.R. Mocanu, N. Tripa, *Determinarea eforturilor unitare în construcțiile feroviare cu ajutorul razelor Roentgen*, București.

5. D.R. Mocanu ș.a., *Utilizarea tensiometriei electrice la determinarea eforturilor unitare*, București, 1967.

Majoritatea lucrărilor sale, peste 2000, se referă mai ales la probleme de rezistența materialelor și de îmbunătățire a unor tipuri de mașini și unelte folosite preponderent în domeniul feroviar.

Când în 1978 a fost instalat clopotul cumpărat de profesorul universitar Dumitru Remus Mocanu în turnul bisericii „Sf. Dumitru” Florești, badea Ianoș a lui Bangău a zis public: „Doamne, dăi sănătate domnului ministru Mitru Mocanu al Curii că a adus așa mare clopot de se aude peste tot satul până la Cluj”. Acest mare fiu al Floreștiului a rămas statornic în credința părinților săi până în ceasul morții.

Moare în ianuarie 1991.

I O A N P. R U S U (1921 – 1988)

Se numără printre specialiștii din domeniul economiei naționale, fiind profesor de statistică și directorul Liceului Economic din Cluj. Născut la 10 septembrie 1921 în Florești, profesorul Ioan Rusu își începe studiile elementare la Școala primară din Florești, având ca învățătoare pe Anastasia Blag, căsătorită Ghiulai, apoi trece la Liceul „Gheorghe Barițiu”, unde urmează clasele I-IV și de aici la Liceul Comercial din Cluj, pe care apoi îl absolvă în 1943 la Turda. Se înscrie și urmează Academia de înalte Studii Comerciale din Brașov, pe care o absolvă în 1947.

Din 1948 funcționează ca profesor la Școala Medie Tehnică de Comerț din Cluj, iar din 1950 ca director principal și profesor la Liceul Economic din Cluj.

Pentru merite deosebite în dezvoltarea învățământului economic a fost distins cu Diplomă de profesor fruntaș, iar în 1968 i s-a decernat „Ordinul Muncii clasa a III-a”. Tot în

1968 a promovat cu deosebit succes examenul de profesor gradul I.

Ca și floreștean s-a străduit ca în cadrul legal să-și sprijine consătenii în activitatea lor pusă în slujba înfloririi patriei noastre. A fost, de asemenea, un sprijinitor al formării de tinere cadre de specialiști din rândul floreștenilor.

În presa noastră a publicat un număr frumos de studii și articole, privind perfecționarea învățământului de specialitate. Este și coautorul lucrării: Loghin Albu și Ioan Rusu, *Curs de statistică industrială*, București, 1962.

Moare de inimă, în 9 mai 1988, la Clinica medicală V din Cluj.

DUMITRU TĂUȚAN – MONU

(6 noiembrie 1908 - 24 ianuarie 1996)

Învățătorul pensionar, Dumitru Tăuțan al Monului este unul dintre vrednicii dascăli ieșiți din sânul poporului din Florești. Născut aici la 6 decembrie, își face studiile elementare la școala din localitate, avându-l ca învățător pe Ioachim Pop și câțva timp și pe Măria Costea. Se înscrie și urmează școala normală din Cluj cu șase clase, sub direcția profesorului dr. Pavel Roșea, pe care o absolvă în 1927 și este numit învățător la Florești, de unde se transferă la cerere în comuna Șard (jud. Cluj), pentru un an. Face apoi stagiul militar și se reîntoarce la Florești unde funcționează ca învățător-director între anii 1930-1940. Pe perioada cât a fost concentrat, 1939-1940, a fost suplinitor la direcție de învățătorul Nicolae Olteanu.

În perioada ocupației horthyste a funcționat ca învățător în satul Hășdate (jud. Cluj), doi ani, și de aici a fost numit subinspector școlar în județul Cluj-Turda.

Din 1942 a intrat în „Batalionul fix” cu reședința în comuna Mihai Viteazul, de sub comanda colonelului Ilarion Boldișor, cu gradul de sergent T.R., având funcția de comandant de pluton fix, cu misiunea de a apăra frontiera țării în cazul unui atac al armatei horthyste.

În ziua de 24 august 1944, plutonul fix comandat de sergentul T.R. Dumitru Tăuțan, alături de alte unități și subunități militare ale Armatei Române au ocupat poziții defensive pe frontieră pentru a preveni și a opri atacuri ale armatei horthyste. În 4 septembrie 1944 unități ale armatei horthyste au atacat pozițiile batalionului fix-Hășdate. Sergentul T.R. Dumitru Tăuțan a luptat alături de ostașii săi, eroic, dar inamicul a străpuns pozițiile, a încercuit subunitatea sa și după patru ore de luptă, a rămas singur în viață, dar grav rănit la față și orbit. A fost luat prizonier de horthyști și dus la Cluj, în spitalul militar. Eliberat de Armata Română și Sovietică, a fost dus de profesorul Iuliu Hațieganu la Clinica din Sibiu pentru tratament. Recâștigându-și vederea parțial, după un lung tratament, a făcut serviciul în cadrul Cooperativei de consum din Florești și abia din 1950 a reintrat în învățământ la Școala din Florești, unde a funcționat până la 1 aprilie

1968, când s-a pensionat.

A activat cu bogate roade pe ogorul școlii, al Astrei și al Căminului Cultural. Datorită inițiativei și activității sale, sprijinit de colectivul didactic, de săteni și de cadrele de răspundere ale „Astrei”, între care pomenim cu respect pe profesorul universitar Iuliu Hațieganu, ing. Albin Moraru, preotul local Ioan Irimieș, Al. Lapedatu, Aurel Socol, Nicolae Olteanu și alții, a putut zidi clădirea Căminului Cultural din Florești, inaugurată în anul 1937. În cadrul acestui așezământ de cultură a organizat și condus cu prețioasă îndrumare a profesorului Iuliu Hațieganu o mulțime de acțiuni cultural-artistice: coruri, dansuri populare, programe de gimnastică ritmică etc. Cu unele din aceste programe a participat la București, Cluj și, în 1937, la „Sokoliada” de la Praga.

Pentru faptele de arme în slujba apărării patriei și pentru rodnică sa activitate în ogorul școlii și al culturii a fost decorat cu diferite ordine și medalii.

NICOLAE OLTEANU (1913 - 20 noiembrie 1979)

Născut în Florești în 1913, Nicolae Olteanu urmează școala primară de aici, având ca învățători pe Alexandru Totelecan și pe Spiridon Fetti, iar în clasele a III-a și a IV-a pe Ioachim Pop. A studiat apoi la Școala Normală din Cluj, pe care o absolvă în 1930. Este numit învățător la Căpușul Mare, apoi la Florești (1932/1935), la Institutul de Corecție de Minori Cluj, la Feleacu și pe urmă mspector școlar județean cu probleme de salarizare.

Între anii 1940-1944 este director școlar la Feleacu, iar din 1944 profesor de matematică și fizică la școala generală „Gheorghe Șincai” din Florești. Între anii 1944-1953 a fost și directorul acestei școli. Încă din 1933 a activat intens pe teren social-cultural la Florești, conducând corul cu care a dat frumoase programe locale, la Cluj, București (1937), la Praga, Kosice. În cadrul „Astrei” și al Serviciului social organizat de prof. D. Guști a făcut deplasări cu echipa culturală în multe localități din județul Cluj: Feleacu, Căpuș, Măguri. Adesea corul condus de prof. N. Olteanu a participat la sărbătorirea unor evenimente istorice, susținând programe artistice pe scena Teatrului Național din Cluj, cum a fost la ziua Victoriei 9 mai 1945 și a Independenței și cu alte ocazii. De asemenea, acest cor a participat sub conducerea sa la multe concursuri naționale, regionale ori județene, situându-se pe locuri fruntașe.

Pentru merite deosebite pe tărâm școlar și cultural-artistic profesorul Nicolae Olteanu a fost decorat cu ordinul „Meritul cultural clasa a V-a”.

EMIL I. RUSU (1931)

Inginerul agronom doctor Emil I. Rusu s-a născut la 2 februarie 1931 din părinți țărani: Ioan Rusu-Pițol și Lina. A urmat clasele elementare aici cu învățătorii Ștefan Urcan și Dumitru Tăuțan, iar după absolvirea școlii de aici se înscrie și urmează Liceul „Gheorghe Barițiu”, apoi Institutul Agronomic din Cluj. Devine asistent, apoi lector universitar la acest institut de învățământ superior și în 1969 își ia doctoratul.

A participat la numeroase sesiuni științifice din țară și străinătate, cu lucrări de specialitate personale, bine apreciate de forurile competente, dintre care majoritatea au și fost publicate atât în țară cât și peste hotare. A întocmit și redactat un număr de manuale didactice de specialitate pentru studiul studenților agronomi.

Din cele aproximativ 50 de lucrări ale sale amintim câteva:

1. Emil Rusu, Iuliu Bărbat, Elena Rusu, *Observații asupra daunelor provocate de înghețurile târzii la pomii fructiferi*- în „Lucrări științifice”, Institutul Agronomic, Cluj, 1961, voi. XVII, p. 65-74, rezumat în rusă și engleză.'

2. Emil Rusu, *Studiul și descrierea a trei tipuri de migdal din podgoria Ciumbud*. în „Pomologia R.S.R.”, voi. VII, București, Ed. Academiei R S R 1963, p. 620-622.

3. I. Bărbat, Emil Rusu, *Das Verhalten des Grundwasserspiegels in eine Talboden. Physiologische Probleme in Costbau*, Berlin, 1964, p. 251-258.

4. Emil Rusu, *Caiet de lucrări practice de pomicultură* (Lito), Cluj, Institutul Agronomic, 1965, p. 165, ed. a II-a, 1971.

5. Emil Rusu, *Die Entwickulg des wurzelsystems bei versnieden Kirsch enuntenerlagen Symposium uber Kirschen und Kirschenbau. Inst. Fur Obstbau und Gemusebau der Universität*, Bonn, 1968.

Prin lucrările sale de înaltă ținută științifică în domeniul pomologiei, dr. ing. Emil Rusu aduce prețioase contribuții la dezvoltarea științei în patria noastră. Din anul 1985 a plecat în SUA.

ȘTEFAN URCAN (5 octombrie 1911 - 19 mai 1981)

Născut în Gligorești - Turda, fiul Măriei și al lui Dumitru. Tatăl a murit pe front, lăsându-l orfan la 3 ani, face clasele primare în Gligorești, școala normală la Târgu Mureș, absolvind-o cu diplomă de învățător în 1928 la 17 ani. A activat într-un cartier al Turzii ca și învățător, apoi în Bogata de Mureș, în Săcel, jud. Cluj. Din 1934 până în 1972 este învățător, profesor de matematică și director la Florești. 44 de ani a fost deci în slujba școlii românești. în 1939 s-a căsătorit cu Letiția din Lupșa - Alba, învățătoare. A activat pe tărâm școlar, social-cultural în cadrul „ASTRA - Șoimii Carpaților”, cu profesorii Nicolae Olteanu, Dumitru Tăuțan, preotul Iosif Gherman ș.a.

sub conducerea prof. Iuliu Hațieganu - cu bune rezultate.

Dr. IOACHIM EUGEN LUPU (1932)

Dr. Eugen Lupu s-a născut în Florești din părinții Gheorghe și Florica la 9 februarie 1932. Primele clase primare le-a urmat la Florești, iar ci. III-IV la Școala primară „Maica Domnului” din Cluj, de lângă biserica episcop, Ioan Bob, având-o învățătoare pe Maica Sofia, azi încă în viață la vârsta de 90 ani.

Fiu al comunei Florești, după studiile primare a urmat Liceul român unit „Ion Inochentie Micu Clain” din Cluj, apoi Liceul „Gheorghe Barițiu” din Cluj, unde promovează bacalaureatul și după șase ani de studii universitare la Facultatea de Medicină din Cluj, devine medic. Pentru prestigioasa sa pregătire profesională este numit directorul Spitalului „Clujana”, căruia i s-a afiliat și Clinica V medicală. În această calitate, în vremea stăpânirii comuniste atee, doctorul Eugen Lupu a internat și tratat zeci de bolnavi, între ei preoți și episcopi greco-catolici urmăriți de Securitate, în ciuda marilor riscuri la care se expunea. Sute de bolnavi floreșteni români și unguri au fost internați și tratați în acest spital și Clinica medicală V prin grija și competența doctorului Eugen Lupu. Și astăzi activează ca medic de înaltă competență în slujba sănătății populației.

Din 1997 este și profesor universitar la Institutul Teologic Greco-Catolic, Universitatea „Sf. Ioan Evanghelistul” din Cluj-Napoca, unde predă Bioetica și Medicina pastorală.

Alți oameni de seamă

Se cuvine a aminti că în afară de numele amintite printre oamenii de seamă ai Floreștiului sunt și alții care și-au adus aportul lor la propășirea materială și spirituală a poporului nostru. De aceea vom mai aminti și numele lui Dumitru Mocanu a Păcurarului, învățător în Stolna, mort eroic la Târnăveni, în al doilea război mondial, într-o incursiune făcută contra hitleriștilor, Dumitru Abrudan, învățător în Luna de Sus, Formanek Simion, fost învățător în Florești, Fodor Ecaterina, învățătoare, Nastasia Ghiulai născută Blag, Eugenia Gherman născută Pop, învățătoare, Ana Olteanu profesoară, Victoria Bota învățătoare, Kovendy Irma învățătoare, Kelemen Magdalena învățătoare, Selicean Viorel a lui Buta din Brașov, Rusu Emil a lui Buta din Brașov ș.a.